

Mi mindente vállalkozik némely magyar író. Nemzeti életünk — remélhetőleg időleges — dekadenciája oly kétségbeejtésekre alkalmas tapasztalatokkal szolgál, különösen irodalmi téren, hogy gondolkodó emberek lelkén a nil admirari sorvasztó mozdulatlansága kezd erőt venni. Hogy zsidó írók tüntető ünnepléssel lóbálják a tömjéntartót a faji géniusz vizesésszerűen zuhogó emanációja előtt, alig szorul magyarázatra azoknál, akik a türelmetlenségben tobzódó zsidó szolidaritást meglátják. Ha egy író karrierjének biztosítása érdekében a zsidókról kialakult meggyőződését nem hajlandó a nagy nyilvánosság elé vinni, arra is akad némi mentség, hisz Magyarországon, az Ullmann-Jászi-Szabolcsi-Buchinger cég operációs területén vagyunk, De hogy keresztény magyar író olyan sorok alá írja nevét, mint az alább idézendők, arra mentséget csak a bizantínus cinizmus találhat.

•Ázt mondják Vázsonyira, hogy zsidó.

Sokszor elnézegettem messziről, közelről az alakját, magaviseletét, a tekintetét, a szivarját, régebben borbélyos frizuráját, lassudat mozdulatát, kíváncsi és önérzetes nagy orrát, kálvinista nyakát, a fáradt pittyedést szájszögletében egykedvű járását-kelését, Hát ez nem zsidó. Semmi láрма, nyugtalanság, zavarodottság, cikázó mozgékonyosság és örök epekedés: nincs ezen a figurán. Ezt magyar fából vágják. Abból a komoly, mély, a nemzet testében gyökerező erdőségből, ahol a magyarság nagyfejű, nagyerejű, szinte zordon fái oly magabizott, kovácsüllőmozdulatlansággal, végleges elhatározottsággal állnak, mint az örökkévalóság. Nagy ez az erdő, sűrű, átfoghatatlan és mogorva kedvű, mint a Bakony. Ennek az ősrendetegnek komor fiai villámcsapástól halmak meg. Ha kidőlnek, nagyot zuhannak. És a galyak még évekig zöldülnek. A Kossuthok, Deák Ferencek, Széchenyiek ereje ez. Itt magasra nőnek a szép dereku, szélllel, viszontagsággal egykedvűen szembenéző fák. Emberi arcuk van, redővel, gonddal, komorsággal behintve. Életcéljuk a komoly felügyelet a nemzet csengős birkanýája felett. Hát ebből a fából faragták azt a férfit, akit tűnő divatok, mulékony szeszélyek, csapongó néphangulatok már le és felsodortak a közvélemény telegráf-sodrogyain. De csak a neve, a híre, az elképzelése röpködött a légben. Ő mindig komolyan és megingatlanul maradt testileg a helyén, mint egy kőszobor. Áz agyveleijéből pedig fáradhatatlanul sugárzott szét az a rejtelmes fény, amelyet ma még köznapi nyelven gondolatnak nevezünk, amíg a tudósok majd egykor megállapítják e sugárnak is a színét. Ma már mindnyájan ott állunk az ő gondolatának a világosságában, mint valaha az első tanítványok, szegény halászok, tudatlan terézvárosi handlék. A főváros tegnap díszpolgárának választotta. Mintha eddig nem lett volna az.

Krúdy Gyula a szerzője ez írásnak. Meg vagyunk győződve, hogy ő maga is mosolygott, amikor tollából papírra szaladtak e sorok. S az is bizonyos, hogy e mosoly árnyékában a saját fajtájának lekicsinylő megvetése pereszkedett. Lehet, hogy ő eléggé sorvadásosnak tartja nemzetét az ilyen torz émelýgőségek élvezésére és Vázsonyit eléggé hiúnak azoknak komolyanvételére. A lelki motívumok összességének megállapítása nekünk, mind halandó embereknek nem igen áll módunban Ázt azonban nagyon szeretnők kideríteni, hogy micsoda közelebbi kapcsolat áll fenn e cikkecske elkövetése és ama tény között, hogy Krúdy úr a tavasszal megkapta a székesfőváros írói pályadíját. Sokan ugyanis azt vélik, hogy a Vázsonyi előtt való tisztelgés nagyon hasonlatos ahhoz a hódolathoz, melyet Rómában a cliensek szoktak volt bemutatni uruknak és parancsolójuknak.

bk